Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 17. Dnia 10. września 1899. XXVI. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Stowarzyszenia w Wielkopolsce.

Pisma poznańskie zamieszczają ogłoszenie ks. Wawrzyniaka, patrona tamtejszych Spółek, iż dnia 26. i 27. września odbędzie się „Sejmik Związku Spółek zarobkowych i gospodarczych na Poznańskie i Prusy Zachodnie“ — w Poznaniu, na sali hotelu Francuskiego. Patron zaprasza na ten Sejmik „delegatów, członków i przyjaciół Spółek“.

Porządek obrad jest następujący:

I. Dnia 26. września we wtorek o godzinie 6. po południu:

1. Zagajenie Sejmiku przez Patrona. 2. Sprawdzenie pełnomocnictw delegatów. 3. Wybór marszałka, zastępcy i dwóch sekretarzy. 4. Ustanowienie porządku obrad. 5. Wyznaczenie komisyi: *a)* do nr 7 i 8 ref. podskarbi Związku; *b)* do nr. 9, 11 i 16 ref. syndyk Thiel i mecenas Głębocki; *c)* do nr. 10 i 12 ref. Więckowski i ks. Kotecki; *d)* do nr. 13 i 14 ref. dr. Kusztelan i dr. Rzepnikowski. 6. Sprawozdanie Patrona.

Następują prace w komisyach.

II. Dnia 27 września, w środę o godzinie 8. rano msza św. w kościele farnym na intencyą Sejmiku — poczem o godzinie 9 rano:

7. Przedłożenie rachunków kasy Związku, udzielenie pokwitowania, załatwienie wniosków o zwolnienie od składek. 8. Unormowanie składek do kasy Związku na rok ubiegły. 9. Przepisy prawne co do „udziału“. 10. Czy się zaleca, aby Spółki posiadały własny dom? 11. Czy i o ile udzielanie pożyczek należy do Rady Nadzorczej? 12. Jak postępować wobec zalegających z uregulowaniem weksli? 13. Stosunek Spółek do pruskiej kasy centralnej. 14. Czy się zaleca należeć równocześnie do kilku Spółek pożyczkowych? 15. O Spółkach niepożyczkowych należących do Związku; ref. Patron. 16. Co uczynić ma Spółka, jeźli członek popadnie w konkurs? 17. Referaty rewizorów i delegatów.

Równocześnie rozesłał Patronat „Dwudzieste siódme sprawozdanie Związku polskich Spółek zarobkowych i gospodarczych w W. Księstwie Poznańskiem i w Prusach Zachodnich za rok 1898“ — zebrane i ogłoszone przez ks. Wawrzyniaka.

Wielkopolski Rocznik od naszego tem się głównie różni, że obejmuje t y l k o Spółki, należące do Związku, podczas gdy Redakcya naszego Rocznika stara się dać obraz stanu w s z y s t k i c h Spółek, a więc i takich, które do Związku nie należą — i rzeczywiście doprowadza w tem do coraz większej dokładności — tak, że ogłaszana w naszym Roczniku statystyka Spółek galicyjskich — należy w ogóle do najbardziej kompletnych. Ale wynika stąd ta niedogodność, że mając przedstawić daty, odnoszące się do Stowarzyszeń, nie należących do Związku, więc nie mających ściśle obowiązku dostarczenia dat — nasz Rocznik musi się nieco opóźniać.

Ale wracajmy do Rocznika wielkopolskiego. Zawiera on naprzód „Protokół ze Sejmiku Związku, odbytego w Śremie, dnia 27. i 28. września 1898 r.“. Następuje Sprawozdanie Związku.

Patronat, złożony z patrona, wicepatrona, sekretarza i czterech członków — odbył od czasu ostatniego Sejmiku dwa posiedzenia, 13. grudnia 1898 i 15. czerwca 1899. Przedmiotem obrad na tych dwóch posiedzeniach były przedewszystkiem wyniki rewizyi (u nas: lustracyi) Spółek — co było ułatwione tem, że protokoły dokonanych rewizyj, przed posiedzeniem, obiegowo są w ręku członków patronatu. Dokonano

62 rewizyj — z tych patron 17, wicepatron 15, sekretarz 8, inni trzej członkowie patronatu razem 22.

Patrona obowiązkiem najgłówniejszym jest „zakładać nowe Spółki i sprawdzać tak przez rewizyę jak i przez korespondencye, czy i o ile Spółki poczynione przez rewizorów monita, które były obszernie na sesyach patronatu rozbierane — załatwiły“. Patron nie tylko zachęca do zakładania Spółek (ewentualnie odradza, gdzie nie ma warunków) ale też „najchętniej sam kieruje spisaniem protokołów, zakładających Spółkę, na mocy wzorowych statutów“. A czyni to dla tego, bo najmniejsze nawet w tem uchybienie już powoduje odrzucenie wniosku o zarejestrowanie — a „jest też pewna dążność pruskich sądów, aby zapobiedz rejestrowaniu“.

W roku sprawozdawczym założył patron 4 nowe Spółki — w trzech miejscach traktuje obecnie o założenie dalszych Spółek. Oprócz wspomnianych wyżej rewizyj, dokonał jeszcze patron ośmiu rewizyj niezapowiedzianych, których ani Zarząd (Dyrekcya) ani Rada Nadzorcza się nie spodziewały. Patron stwierdza, na podstawie sprawozdań rewizyjnych, że niedostatki, jakie się w Spółkach pojawiają, nie pochodzą ze złej woli. Był też patron obecny na kilku Walnych zebraniach Spółek.

Do Związku należy ogółem 114 Spółek — z czego na Księstwo Poznańskie przypada 83 — na około 600 Spółek, istniejących w Księstwie. „Jest tedy — konkluduje sprawozdanie — jeszcze obszerne pole do pracy“.

Rozwój Spółek był wogóle zadowalający.

Rachunek kasowy Związku wykazuje:

W przychodzie: składki 5.786 marek — dochód z akcyj Banku związkowego (3%) - 144 mk 75 fen. — remanent z r. 1897 — 4.339 mk. 12 fen. — ogółem 10.269 mk. 87 fen.

W rozchodzie: opłacanie rewizorów 3.500 mk. — pensya patrona 1.500 mk. — za czynności innych członków Patronatu 508 mk. — wydawnictwo „Przewodnika dla Spółek“ 900 mk. — sekretarz patrona 750 mk. — za prowadzenie kasy 250 mk. — druki 449 mk. 65 fen. — inne 214 mk. 30 fen. — ogółem 8.071 mk. 95 fen. Z zestawienia przychodu z wydatkiem wynika pozostałość kasowa 2 197 mk. 92 fen. — co w porównaniu z zeszłoroczną pozostałością w kwocie 4.339 mk. 12 fen. znaczy, że był brak 2.141 mk. i 20 fen. — pokryty z dawnych zapasów. Gdy jednak zaległość wkładek u Spółek wynosi 844 mk. przeto ów niedobór zmniejsza się do kwoty 1.297 mk.

Z wymienionej już liczby 114 Spółek — wypada na Prusy Zachodnie 32 zaś na Księstwo 82, z tego: z ograniczoną poręką 19, z nieograniczoną 95 Spółek — pożyczkowych 101 Spółek — innych 13.

Następuje trzynaste roczne sprawozdanie Banku Związkowego — za rok 1898. Jużeśmy o sprawozdaniu tem pisali, dając dokładne jego streszczenie.

Główną część sprawozdania tworzą „wiadomości szczegółowe“ — które tak samo jak w naszym Roczniku są rodzajem Szematyzmu Spółek. Ciekawy jest szczegół, że przy każdej Spółce jest w końcu sprawozdania zanotowany najpóźniejszy termin następnej rewizyi Spółki. Sprawozdania te dowodzą, że Spółki chętnie wypełniają formularze i dają sprawozdania. Na wszystkie 114 Spółek — spotkaliśmy tylko jednę, przy której był następujący dopisek:

„Spółka sprawozdania swego nie nadesłała, gdyż potrzebując, jak pisze, do wypełnienia formularza, trzech dni czasu — nie widzi z tej pracy żadnej korzyści“.

Wreszcie: najważniejsza część sprawozdania — statystyka.

Statystyka odnosi się — jak już wspomniano — tylko do Stowarzyszeń, należących do Związku. Jest ich 114. Liczą razem członków 41 950 — czyli średnio 368 czł. na jedno Stowarzyszenie. W Galicyi: 752 czł. na jedno Stowarzyszenie.

Członkowie dzielą się według zawodów jak następuje:

Rolnicy:		
a) właściciele więksi . . .	682	
b) gospodarze i chałupnicy .	21.162	
c) dzierżawcy	585	
razem		22 429
Przemysłowcy i rzemieślnicy:		
a) z własnością nieruchomą	4.844	
b) bez własności nieruchomej	3.397	
razem		8.241
Inne zawody:		
a) z własnością nieruchomą	1.933	
b) bez własności nieruchomej	2.805	
razem		4.738
Nie oznaczeni		6.542
Ogółem . .		41.950

Jest więc rolników 53·5% — przemysłowców 19·6% — innych 11·3% — nie oznaczonych 15·6%. Porównanie z cyframi galicyjskiemi nie wiele pouczy — u nas bowiem statystyka inaczej jest prowadzona. Mamy 9 kategoryj zatrudnień — a w zatrudnieniach nierolniczych nie rozróżniamy posiadaczy i nieposiadaczy. Ściągnąwszy nasze cyfry w kategorye statystyki wielkopolskiej otrzymamy dla Galicyi: rolników 47·6% — rękodzielników i przemysłowców 13·8% — innych zawodów 8 9% — nieoznaczonych 29·7%. Widzimy więc, że wszystkie trzy określone zawody, mają w Galicyi cyfrę niższą, niż w Wielko-

polsce — zaś ostatnia kategorya „nieoznaczone“ cyfrę bardzo znacznie wyższą. Czego to dowodzi? Tylko tego, że nasze Stowarzyszenia galicyjskie, statystykę członków według zatrudnień prowadzą znacznie gorzej, niż wielkopolskie. Gdy bowiem w naszej statystyce jest większa liczba kategoryj, mamy np. umysłowo pracujących, kapitalistów, kupców, osobno wykazywanych — przeto oczywiście przy dobrem, ścisłem utrzymywaniu rejestrów członków, przy dokładnem zapisywaniu zatrudnienia w tychże rejestrach i wiernem przeniesieniu tego do statystyki — rubryka „nie oznaczone“ koniecznie wypaść by powinna mniejsza, aniżeli tam, gdzie przy małej ilości rubryk i kategoryj. musi być większa skłonność do zapełnienia rubryki „nie oznaczone“. Zwracamy na to uwagę i korzystamy z tej sposobności, ażeby prosić nasze Stowarzyszenia najusilniej o znacznie większą niż dotąd ścisłość w układaniu statystyki każdego stowarzyszenia.

Statystyka obrotów pieniężnych przedstawia się jak następuje (w markach — z opuszczeniem fenigów):

Rozchód: procenta 1,028.977 mk — koszta administracyi 328.782 — inne 158.110 — Przychód: procenta 1,783.125 — koszta administracyi 28.899 — inne 1,516.084.

Czysty zysk: 477.492 mk., straty 19.504 — rozdzielono: na dywidendę 278.146 — na fundusze rezerwowe 120.067 — do przeniesienia na rachunek roku następnego 79.279.

Bilans. W stanie czynnym: weksle 30,866.931 — banki (lokacye) 1,727.076 — gotówka 1,369.759 — koszta procesowe 12.387 — różne 6,548.033 — straty 22.730 — razem 40,546·918. — W stanie biernym: udziały 5,781.453 — dywidenda (niewypłacona) 63.135 — depozyta (tak w wielkopolskich Stowarzyszeniach nazywają nasze „wkładki oszczędności“) 26,749.760 — fundusz rezerwowy 2,263.451 — banki 1,085.849 — różne 4,285.287 — zysk do przeniesienia 317.980 — razem j. w. 40,546.918.

Dla wyjaśnienia — parę zestawień:

Udziały czynią na jedno stowarzyszenie 50.714 marek — czyli 30.428 zł. w. a. — w Galicyi zaś 21.817 zł. — na jednego członka 137 marek czyli 82 zł. — w Galicyi zaś 28 zł. 50 ct. — Widzimy więc, że tworzenie udziałów w Wielkopolsce postępuje znacznie intensywniej, niż u nas. Jest to w części skutkiem większej zamożności tamtejszej ludności — ale niewątpliwie także skutkiem lepszego zrozumienia istoty stowarzyszeń.

Fundusze rezerwowe czynią na jedno stowarzyszenie 19.852 marek (11.911 zł. w. a.) — na jednego członka 54 mk. (32 zł. w. a.) — w galicyjskich zaś jest funduszu rezerwowego na jedno stowarzyszenie 6.216 zł. w. a. — na jednego członka 8 zł. 26 ct. — Widzimy więc i tutaj znacznie większe nagromadzenie własnego kapitału u Spółek wielkopolskich, niż u nas.

Co do tych dwóch punktów — zwiększania kapitału udziałowego i funduszu rezerwowego, lustracye nasze aż do znudzenia powtarzają naszym Stowarzyszeniom to samo najgorętsze zalecenie. Niechże przykład Wielkopolski poprze w tym względzie staranie naszych lustracyj!

W następstwie tego, co wyżej przedstawiono, jest stosunek kapitału własnego do obcego u nas gorszy niż w Wielkopolsce (mówimy tylko o kredytowych stowarzyszeniach). W stowarzyszeniach Wielkopolskich stosunek jest jak 1 : 2·39 — u nas jak 1 : 3·28.

Na tem kończąc porównanie — życzymy Spółkom bratnim w Wielkopolsce przy zbliżającym się „wiecu“ coraz pomyślniejszego rozwoju.

Zjazd niemieckich stowarzyszeń.

(Dokończenie).

Scherling z Hamburga i Häntschke z Charlottenburga referują o stanie sprawy wspólnego zakupna towarów — i wnoszą rezolucyę, zachęcającą do tworzenia okręgowych związków stowarzyszeń spożywczych celem wspólnego zakupna.

Müller z Bazylei kreśli rozwój i znaczenie organizacyi handlowej szwajcarskich stowarzyszeń spożywczych. Rozwija się obszerna dyskusya, po której uchwalono zmodyfikowaną rezolucyę referenta w następującem brzmieniu:

„Rozwój wspólnego zakupna towarów, będzie skutecznie poparty przez okręgowe zjednoczenia stowarzyszeń spożywczych.

„Dyrekcye takich okręgowych związków mają obowiązek zbierania zamówień i rozdzielania zakupionych wspólnie towarów.

„Stowarzyszeniom spożywczym, zaleca związek łączenie się w takie związki okręgowe“.

Na skutek referatu patrona Crügera uchwalono:

Zaleca się stowarzyszeniom spożywczym, żeby trzymały się ściśle wypróbowanej zdawna zasady sprzedawania tylko za gotówkę, a to zarówno w ekonomicznym jak i wychowawczym interesie — i żeby i nadal starały się całkowicie usunąć szkodliwy system dawania towarów na kredyt

Dalej zalecono związkom krajowym i okręgowym, ażeby przy lustracyach stowarzyszeń spoży-

wczych dokładnie przekonywały się o wartości i czystości sprowadzanych towarów. Zalecono też przeprowadzić ankietę i zwrócić się do Izb handlowych w sprawie wadliwych obliczeń tary, jakie się często zdarzają.

Na tem posiedzenie odroczono do dnia następnego.

Trzeci dzień Zjazdu, czwartek 3. sierpnia — zaczęto od dokończenia specyalnych narad stowarzyszeń spożywczych.

W sprawie jednolitych sprawozdań i statystyk referuje dyrektor Arnoldt z Magdeburga i wnosi:

Ogólny zjazd stowarzyszeń w Berlinie zaleca stowarzyszeniom spożywczym, aby przy układaniu sprawozdań ile możności przestrzegały następujących zasad:

1. przyjąć należy jednolity format;

2. sprawozdania poprzedzać bilansem i zamknięciami rachunków;

3. wszelkie wydatki specyalizować a koszta ruchu handlowego wykazywać osobno;

4. w sprawozdaniach zamieszczać w osobnym rozdziale zawiadomienia o ważniejszych uchwałach i wydarzeniach;

5. do sprawozdania, jeżeli nie corocznie, to z przerwami, dodawać tabelę, przedstawiającą rozwój stowarzyszenia od jego powstania.

Po ożywionej rozprawie przyjęto rezolucyę, z opuszczeniem ustępu drugiego, iż bilanse i zamknięcia mają iść przed sprawozdaniem.

Po zakończeniu tych narad specyalnych, rozpoczęto ostatnie posiedzenie zgromadzenia głównego.

Potron Crüger referuje sprawę zmiany statutu ogólnego Związku niemieckich stowarzyszeń. Zmiany są tylko formalne, mające na celu zastosowanie statutu do postanowień nowej ustawy cywilnej, w jej rozdziale o Towarzystwach. Przyjęto bez rozpraw — *en bloc.*

Uchwalono dalej zalecić Związkom okręgowym, ażeby według możności popierały tworzenie związków czekowych pomiędzy temi stowarzyszeniami, które zaprowadziły u siebie obrót czekowy. Był też drugi wniosek, ażeby zalecić stowarzyszeniom dopuszczanie do obrotu czekowego także i nieczłonków — ale cofnięto go z porządku dziennego.

Patron Crüger miał potem odczyt „Pół wieku niemieckich stowarzyszeń".

Wreszcie załatwiono sprawy bieżące Związku: udzielono absolutoryum z rachunków, uchwalono budżet na 1899/900 — przyjęto do wiadomości sprawozdanie z czynności Wydziału — wybrano ponownie dwóch z kolei ustępujących członków Wydziału.

Wniosek jednego ze stowarzyszeń, ażeby Związek zobowiązał się do bezpłatnej obrony prawnej związkowych stowarzyszeń w sprawach ogólnej natury — cofnięto z porządku dziennego z powodu nieobecności referentów.

Na tem — wśród zwykłych pożegnań i podziękowań zgromadzenie zamknięto.

Równocześnie ze Zjazdem odbyła się konferencya rewizorów (lustratorów). Między przedmiotami obrad znajdujemy następujące ważniejsze:

Udział Rad nadzorczych w lustracyach związkowych, zaleca się szczególniej także i z tego względu, żeby członkowie Rady poinformowali się, jak należy lustracye wykonywać, ażeby cel swój osięgnęły.

Należy ułożyć wzorowe protokoły: *a)* dla inwentury — *b)* dla rewizyi rocznych rachunków.

Rewizye należy rozciągnąć także na sposób rozdziału czystego zysku.

Rewizorowie mają badać statystyczne zestawienia poszczególnych stowarzyszeń — wpływać na to, by je zestawiano prawidłowo — przekonywać się, czy okólniki i pisma kierownictwa Związku są przechowywane a zawarte w nich rady i upomnienia przestrzegane?

Z tego ostatniego punktu możnaby wnioskować, że i tam nie wszystko jest tak, jak powinno.

Lustracye stowarzyszeń związkowych
w Styryi.

W wiedeńskiej *Genossenschaft* w nr. 34. spotykamy sprawozdanie z lustracyi niemieckich stowarzyszeń związkowych w Styryi, przeprowadzonych w r. 1899. Podajemy sprawozdanie to w streszczeniu, rzuca ono bowiem światło na stosunki tamtejsze a może i dla naszych stowarzyszeń być pouczające.

W roku bieżącym zlustrowano 8 stowarzyszeń zaliczkowych z tych 2 poraz pierwszy, 3 poraz drugi i 3 poraz czwarty. Z tych 3 stowarzyszenia mają statuty odpowiadające wzorowi związkowemu, 4 przestarzałe, zaś statut jednego stowarzyszenia jest zupełnie wadliwy. Liczba członków we wszystkich stowarzyszeniach, prócz jednego, wzrosła. Organ związkowy *Die Genossenschaft* prenumerują wszystkie stowarzyszenia.

Zakres działania i kompetencyę Rady nadzorczej i Zarządu określa regulamin przez samych ich członków ułożony, lecz nie aprobowany przez Walne zgromadzenie. Posiedzenia Rady nadzorczej i Zarządu odbywają się oddzielnie lub częściowo wspólnie, a w 2 stowarzyszeniach wyłącznie wspólnie.

Protokoły Walnych zgromadzeń sporządzane są należycie. W 3 stowarzyszeniach sprawozdań lustracyjnych nie podano do wiadomości Walnego zgromadzenia.

Sprawozdawca podnosi niewłaściwość organizacyi jednego stowarzyszenia. Stowarzyszenie to posiada 2 rodzaje członków t j. członków założycieli, mających udział w kwocie 20 zł. i członków zwyczajnych, których udział wynosi 2 zł , przyczem ci ostatni mają tylko głos doradczy i nie mają biernego prawa wyboru (prawa wybieralności). Sprzeciwia to się oczywiście kardynalnym zasadom stowarzyszeń, opartych na samopomocy.

Wszystkie stowarzyszenia udzielają kredytu wyłącznie swoim członkom po największej części na poręczone weksle. W jednem stowarzyszeniu pożyczają drobne kwoty bez pokrycia, a nawet bez potwierdzenia odbioru Jest to — rozumie się, nieprawidłowością. Jedno stowarzyszenie udziela także kredytów w rachunku bieżącym — bez pokrycia! Cztery stowarzyszenia udzielają kredytu hipotecznego, przyczem jednak objawia się dążność do jak największego ograniczenia tego rodzaju pożyczek, a niektóre stowarzyszenia w ostatnich czasach już żadnej takiej pożyczki nie udzieliły. Kredytu eskontowego udzielają tylko dwa stowarzyszenia — a jedno pożycza także na zastaw. Z wszystkich stowarzyszeń tylko jedno posiada własną realność — ale to już posiada ich kilka. Sprawozdanie nie podaje, czy nie są to realności zakupione za dług stowarzyszenia.

W stowarzyszeniach zaliczkowych powtórnie zlustrowanych, wady i usterki, które w sprawozdaniu z poprzedniej lustracyi wytknięto, z małymi wyjątkami zostały usunięte.

Ze stowarzyszeń konsumcyjnych zlustrowano w r. b. 14 — z tych sześć poraz pierwszy, dwa poraz drugi, jedno poraz trzeci, a pięć stowarzyszeń poraz czwarty.

Nowych członków przyjmują Zarządy na podstawie pisemnej deklaracyi. Uwagi, tyczące się Rady nadzorczej, Zarządu i Walnego zgromadzenia są mniej więcej identyczne z tymi, które zrobiono przy lustracyi stowarzyszeń zaliczkowych. Zauważyć tylko należy, że sprawozdania lustracyjne we wszystkich stowarzyszeniach konsumcyjnych przekłada Zarząd Walnemu zgromadzeniu.

Podatki bezpośrednie i rentowe są należycie wymierzane. Dwa stowarzyszenia płacą tylko podatek rentowy. Sprawozdanie zaznacza ze zdziwieniem, że władza żądała od jednego stowarzyszenia spłaty à conto podatku rentowego! Pokazuje się, że nie tylko w Galicyi zdarzają się *curiosa* podatkowe.

Pisemne układy ze sklepikarzami istnieją tylko w ośmiu stowarzyszeniach. Zazwyczaj składają oni odpowiednią kaucyę. Księgi składu prowadzone są w ogólności poprawnie.

Jako wadę tych stowarzyszeń podnosi sprawozdawca tę okoliczność, że sprzedają one tyle towaru na kredyt, iż w następstwie są zmuszone przyjmować wkładki oszczędności. Niektóre stowarzyszenia utrzymują nieproporcyonalnie wielki skład, a wskutek tego popadają w zastój, ponieważ pewne artykuły dopiero w znacznie późniejszym czasie sprzedać mogą. Inne znów nie nabywają towarów z pierwszej ręki, od hurtowników, a przez to tylko małym zyskiem zadowolnić się muszą.

Uwagi lustratora znajdują chętny posłuch we wszystkich stowarzyszeniach, które stosują całą działalność swoją do rad i wskazówek sprawozdania z lustracyi. To też w powtórnie lustrowanych Towarzystwach widoczny jest postęp w organizacyi i rozwoju.

Bank parcelacyjny.

W sierpniu została we Lwowie zawiązana Spółka udziałowa, mająca na celu podjęcie pracy w naszych stosunkach równie ważnej, jak trudnej. Na tym twardym orzechu parcelacyjnym, nie jeden u nas połamał sobie zęby — a jednak ponawiają się stale usiłowania w tym kierunku, wywołane poczuciem ważnej społecznej potrzeby.

Nowej Spółce szczerze życzymy, aby się jej powiodło lepiej, niż poprzednikom. Dla zaznajomienia naszych czytelników z zadaniem i środkami działania Spółki, podajemy główniejsze postanowienia statutu. Najważniejsze z nich objęte są w §. 1., który opiewa:

Podpisani, mając zapewnioną pomoc finansową i poparcie Banku krajowego, zawiązują stowarzyszenie pod firmą: „Bank parcelacyjny, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“.

Zadaniem stowarzyszenia jest popieranie zarobku i gospodarstwa członków swoich przez organizowanie i przeprowadzanie parcelacyi, to jest rozsprzedaży między członków swoich majątków ziemskich, będących własnością stowarzyszenia lub jego członków.

Stowarzyszenie będzie spełniać to zadanie w następujący sposób:

1. przez wskazywanie członkom swoim, poszukującym ziemi do nabycia, majątku do parcelacyi odpowiedniego;

2. przez wyszukiwanie nabywców parcelacyjnych dla tych członków, którzy swoje majątki w drodze parcelacyi sprzedać zamierzają;

3. przez pośredniczenie w interesach parcelacyjnych między kupującymi i sprzedającymi, o ile obie strony są członkami stowarzyszenia;

4. przez udzielanie obu stronom — o ile są członkami stowarzyszenia — pomocy prawnej i technicznej (geometry), jak niemniej przed przedsiębranie w ich interesie w ogóle wszelkich czynności z przeprowadzeniem parcelacyi połączonych, tak, aby prawa i obowiązki kupujących i sprzedających należycie uregulowane i zabezpieczone zostały;

5. przez udzielanie kredytu i przez pomoc do uzyskania kredytu w innych instytucyach finansowych, tak dla tych członków swoich, którzy potrzebują gotówki na kupno gruntu, jakoteż dla tych członków stowarzyszenia, którzy sprzedając w drodze parcelacyi swój majątek, potrzebują funduszów na oczyszczenie hipoteki, na rozwiązanie dzierżaw i w ogóle na usunięcie przeszkód, parcelacyę utrudniających;

6. przez wyrabianie pożyczek hipotecznych dla członków stowarzyszenia, tak na realności z parcelacyi nowo powstałe, jak i na resztę nierozparcelowanego majątku;

7. przez kupno majątków ziemskich na rzecz stowarzyszenia i następną rozsprzedaż parcelacyjną tychże majątków między członków stowarzyszenia;

8. przez tworzenie z majątków, po myśli ustępu 7 nabytych, mniejszych ciał hipotecznych i zaciąganie na takowe samoistnych pożyczek hipotecznych, a to dla ułatwienia parcelantom kupna;

9. przez zaciąganie imieniem stowarzyszenia pożyczek w jakiejbądź formie celem spłacenia ceny kupna za majątki — po myśli ustępu 7 nabyte, oraz celem uwolnienia tych majątków od długów i ciężarów hipotecznych, jak niemniej celem udzielenia kredytu członkom swoim i w ogóle celem zebrania funduszów potrzebnych do spełnienia zadań stowarzyszenia;

10. przez wydzierżawianie gruntów i wynajmywanie budynków w majątkach stowarzyszeniu przez członków do parcelacyi oddanych, lub przez stowarzyszenie po myśli ustępu 7 nabytych i w ogóle administrowanie tych majątków, zanim majątki te rozparcelowane będą;

11. przez zawiązywanie w razie potrzeby lokalnych Spółek parcelacyjnych do pewnego interesu potrzebnych i

12. w ogóle przez przedsiębranie wszelkich czynności w zakres parcelacyi wchodzących a mających na celu podniesienie zarobku i gospodarstwa członków stowarzyszenia.

Siedzibą stowarzyszenia jest Lwów.

Stowarzyszenie ma prawo tworzyć zastępstwa okręgowe w kraju.

Czas trwania przedsiębiorstwa jest nieograniczony.

Zakres działalności stowarzyszenia ogranicza się wyłącznie do członków.

Tyle § 1. Z innych postanowień statutu zaznaczamy, że udział minimalny wynosi 50 koron (25 zł.) płatnych albo od razu, albo w ratach miesięcznych po 2 korony. Wpisowe 5 koron. Dyrekcya składa się z trzech członków i tyluż zastępców. Rada nadzorcza z 12 członków.

Ukonstytuowanie Banku nastąpiło dnia 14. sierpnia. Do Rady nadzorczej weszli pp.: Bojko Jakób, Biedroń Jan, dr. Domaszewski Wacław, Domagalski Ignacy, dr. Kraiński Władysław, dr. Pawlikowski Jan, Popławski Jan, Średniawski Andrzej, Stapiński Jan, dr. Steczkowski Jan Kanty, Wiącek Wojciech i Żardecki Bolesław.

Wyjednanie zarejestrowania stowarzyszenia poruczono panom: Deskurowi i Strzyżowskiemu.

Rozmaitości.

Kooperacyę w Anglii — jak wiadomo — głównie reprezentują stowarzyszenia spożywcze, wzorowane prawie bez wyjątku według organizacyi „Pionierów z Rochdale“. W zeszłym tygodniu odbył się w Londynie w kryształowym pałacu w Sydenham zjazd reprezentantów tych stowarzyszeń. Było to jubileuszowe zgromadzenie — obchodzono bowiem pamiątkę, iż już pół wieku minęło od pierwszych zawiązków angielskiej kooperacyi. Warto przytoczyć niektóre cyfry:

Istnieje obecnie w W. Brytanii 1.700 stowarzyszeń spożywczych. Liczą one 1,645.000 członków — więc mało brakuje, a będzie w cyfrze przeciętnej 1.000 członków na jedno stowarzyszenie. Majątek własny, udziały i rezerwa, wynosi 20 milionów funtów szter. — czyli około 240 milionów zł. w. a. Obrót handlowy roczny był w ubiegłym roku 66 milionów funtów — czyli około 792 mil. zł. w. a. Czysty dochód wynosi 70.000 funt. szter. t. j. 840.000 zł. Oficyalistów i urzędników mają one 70.000.

Stowarzyszenia rolnicze w Niemczech. W ostatnim roku, od 1. lipca 1898 do 30. czerwca 1899 — liczba rolniczych stowarzyszeń w Niemczech wzrosła o 897 — a mianowicie przybyło 613 nowych kas pożyczkowych systemu Raiffeisena, 51 Towarzystw do wspólnego zakupna, 136 spółek mleczarskich i 97 innych. Według sprawozdania ogólnego Związku niemieckich stowarzyszeń rolniczych z siedzibą w Offenbach — było dnia 1. lipca b. r. zarejestrowanych 12.736 rolniczych stowarzyszeń —

między niemi: 9.208 kas pożyczkowych i oszczędności — 1.040 stow. do wspólnego zakupna — 1.764 spółek mleczarskich i 724 innych. Według rodzaju poręki jest 11.152 (czyli 87·6%) stow. z nieograniczoną poręką — 1.497 (11·8%) z ograniczoną poręką – a 87 (0·6%) z nieograniczonym obowiązkiem dopłaty. Spółek mleczarskich rozwiązało się 19, założono nowych 155 — przybyło więc 136. Między nowo założonemi jest 61 z ograniczoną a 91 z nieograniczoną poręką.

Zjazd niemieckich stowarzyszeń rolniczych odbywa się właśnie teraz w Wrocławiu i trwać ma od 11. do 16. b. m. Na porządku dziennym jest oprócz rocznego sprawozdania o czynności Związku — na którego czele stoi radca Haas z Offenbachu, szereg odczytów o rolniczych stowarzyszeniach, o organizacyi i zarządzie Związków, o budowie, urządzeniu i zarządzie spółkowych magazynów zbożowych i t. p.

Ruch stowarzyszeń.

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w miesiącach lipcu i sierpniu r. b.:

I. Lustrator związkowy, p. I. Domagalski zlustrował:

1. Pow. Towarzystwo zaliczkowe w Brzozowie;
2. Towarzystwo zaliczkowe w Dubiecku;
3. Towarzystwo zaliczkowe w Dynowie;
4. Towarzystwo zaliczkowe w Lisku (wspólnie z p. J. Strzyżowskim);
5. Kraj. Związek przemysłowy we Lwowie;
6. Pow. Towarzystwo zaliczkowe w Turce (wspólnie z p. J. Strzyżowskim).

II. Sekretarz Związku, p. N. Ulmer zlustrował:

7. Towarzystwo zaliczkowe w Cieszanowie (wspólnie z p. J. Beckiem);
8. Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie;
9. Pow. Towarzystwo zaliczkowe w Husiatynie (wspólnie z p. J. Strzyżowskim);
10. Towarzystwo zaliczkowe w Jaworowie;
11. Stowarzyszenie zaliczkowe w Lubaczowie (wspólnie z p. J. Beckiem);
12. Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach.

III. Członek Wydziału Związku, p. dr. W. Lechowski:

13. Towarz. kred. i oszczędn. w Białej.

IV. Delegat Związku, p. Józef Beck, jak wyżej, wspólnie z p. N. Ulmerem stowarzyszenia: w Cieszanowie i Lubaczowie.

V. Referent Banku krajowego, p. J. Strzyżowski, jako delegat Związku zlustrował:

14. Pow. Kasę zal. i oszczędn. w Borszczowie;
15. Towarzystwo zaliczkowe w Czortkowie;
16. Towarzystwo zaliczkowe w Rymanowie;
17. Kasę zal. rzem. i roln. w Samborze;
18. Towarzystwo zaliczkowe w Ustrzykach dolnych; i jak wyżej, wspólnie z p. I. Domagalskim stowarzyszenia: w Lisku i Turce, a z p. N. Ulmerem w Husiatynie.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu lipcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Zarszyn. Towarzystwo kredytowe i oszczędności, stow. zarej. z ograniczoną odpowiedzialnością (Credit und Spar Verein). Statut z dnia 23. maja 1899, zarejestrowany uchwałą Sądu obwodowego w Sanoku z dnia 30. czerwca 1899 l. 203.

Dyrekcya: Chaim Schachne i Naftali Tobias.

Zmiany w Dyrekcyi:

Andrychów. Sąd obwodowy jako handlowy w Wadowicach zarządza wpisanie do rejestru stowarzyszeń przy firmie: „Stowarzyszenie oszczędności i pożyczek w Andrychowie z nieograniczoną poręką“, że na Walnem zgromadzeniu z 22. lutego 1899 dyrektorami tego stowarzyszenia zostali wybrani Juliusz Izraeli i Józef Zieliński ponownie, zaś Franciszek Zachradnik, kupiec z Andrychowa na nowo, zaś zastępcami dyrektorów wybrano dr. Stanisława Żędzianowskiego ponownie a nowo wybranymi zastępcami są Maryan Daczyński, aptekarz w Andrychowie i Jan Gieruszczak obywatel z Andrychowa.

(Uchwała z dnia 11. lipca 1899 l. 126).

Kraków. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Związek handlowy kółek rolniczych w Krakowie, spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką“, że dr. Franciszek Stefczyk jako drugi dyrektor spółki z dniem 1. lipca b. r. zaprzestał urzędować i że zastępcą dyrektora wybrany został Kazimierz Szczepański w Krakowie zamieszkały, który firmę wspólnie z naczelnym dyrektorem dr. Adamem Prażmowskim albo z Kazimierzem Rogowskim prokurzystą firmy podpisywać będzie.

(Uchwała z dnia 18. lipca 1899 l. 420).

Kraków. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Krakowie, spółka zarejestrowana z nieograniczoną odpowiedzialnością“, że na XIX. ogólnem w dniu 16. kwietnia odbytem Zgromadzeniu pomienionego Towarzystwa zatwierdzono wybór jako dyrektora Towarzystwa p. Przemysława Kotarskiego na dalsze trzy-

lecie oraz, że na posiedzeniu Rady nadzorczej pomienionego Towarzystwa z dnia 24. kwietnia 1899 na rok następny t. j. 1899 wybrano zastępcą dyrektora Edwarda Wojnarowicza, delegatami Rady Nadzorczej do Dyrekcyi: *a)* Antoniego Gettlicha, *b)* Karola Rzącę, *c)* Adama Federowicza, zastępcami delegatów: *a)* Józefa Stachurskiego i *b)* Ludwika Kadena, którzy firmę w sposób w przedłożonym wzorze podany podpisywać będą.

(Uchwała z dnia 15. lipca 1899 l. 412).

Radziechów. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 3. czerwca 1899 l. cz. firm 294/99 wpisano dnia 6. czerwca 1899 w rejestrze przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, że na 22 Walnem zgromadzeniu członków Towarzystwa zaliczkowego w Radziechowie, stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką, które się w Radziechowie dnia 22. kwietnia 1899 odbyło, wybrani zostali z pośród członków tego Towarzystwa do jego Dyrekcyi na czas od 22. kwietnia 1899 do 22. kwietnia 1902 jako dyrektorowie: Roman Ujejski, ksiądz Antoni Skalski i Franciszek Mrozowski, zaś jako ich zastępcy: Tytus Korytyński, Robert Kuhnen i dr. Stanisław Prebendowski.

(Uchwała z dnia 30. czerwca 1899 l. 302).

Rohatyn. Sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 20. maja 1899 r. l. firm. 63/99 wpisano dnia 5. czerwca 1899 w rejestrze dla stowarzyszeń przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe na powiat rohatyński w Rohatynie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“: *a)* że uchwałą nadzwyczajnego Walnego zgromadzenia dnia 15. marca 1899 powziętą dotychczasowy statut Towarzystwa zmieniony został; *b)* że w miejsce ustępującego dyrektora Apolinarego Jamrugiewicza pan Franciszek Marx dyrektorem, zaś p. Apolinary Jamrugiewicz zastępcą dyrektora na przeciąg trzech lat t. j. 1899, 1900 i 1901 wybranymi zostali.

(Uchwała dnia 17. lipca 1899 l. 83).

Świątniki. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie polecił wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy istniejącej już firmie: „Spółka ślusarska w Świątnikach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, iż na Walnem zgromadzeniu członków tegoż stowarzyszenia odbytem w dniu 5. lutego 1899 zatwierdzono wybór następujących członków Dyrekcyi:

1. Józefa Naydera na dyrektora kierującego.
2. Józefa Walesa na zastępcę dyrektora kierownika.
3. Ludwika Zagajewskiego na dyrektora i kasyera.
4. Stanisława Synowca na zastępcę kasyera.
5. Alojzego Bodzonia na dyrektora kontrolora.
6. Stanisława Kotarbę na zastępcę kontrolora oraz, że powyżsi członkowie Dyrekcyi w ten sposób firmę stowarzyszenia podpisywać będą, że pod brzmieniem firmy trzej członkowie Dyrekcyi lub ich zastępcy własnoręcznie się podpiszą.

(Uchwała z dnia 15. lipca 1899 l. 402).

Tarnów. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnowie podaje do wiadomości, że zarządził w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Tarnowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“ wpis, że członkiem Dyrekcyi został buchalter Józef Siekierski w Tarnowie zamieszkały, upoważniony do zastępowania Towarzystwa wspólnie z dotychczasową Dyrekcyą i że tenże podpisywać będzie firmę Towarzystwa zbiorowo z którymkolwiek z dotychczasowych członków Dyrekcyi Karolem Smolikiem, Felicyanem Jordan Stojowskim lub Tomaszem Fusiarskim, przy wyciśnięciu stampilą lub wypisaniu czyjąkolwiek ręką firmy.

(Uchwała z dnia 8. lipca 1899 l. 129).

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.